

nr.2
2025

iUSBÄRAREN

UTGIVEN AV JURIDISKA FÖRENINGEN VID STOCKHOLMS UNIVERSITET SEDAN 1959

■ FRI- OCH RÄTTIGHETER

Intervju med Maxim del Rio Diaz från Centrum för rättvisa

■ SYMBOLLAGSTIFTNING
En meningslös lag?

■ FAMILJERÄTT
Intervju med advokat
Frida Treschow

■ STUDENTLIV
Möt Linjerådet

iUSBäraren ges ut av Juridiska Föreningen vid Stockholms universitet. Utgivning sker fyra gånger per år och tidningen skickas kostnadsfritt till alla studenter vid Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet samt till alla anställda på Juridicum vid Stockholms universitet. Även utvalda advokatbyråer, myndigheter och bibliotek erhåller tidningen kostnadsfritt.

I DETTA NUMMER

Chefredaktörens krönika3
Styrelsekrönika4
Intervju med Maxim del Rio Diaz.....6
Symbolagstiftning.....12
Väskförbud13
Intervju med Frida Treschow15
Särkullbarn18
Migrationsrätt möter familjerätt.....19
Linjerådet20
Secondment i London23
Gårdsförsäljning av alkohol.....24
Fråga Arbetsrättaren26
Notiser27

ANSVARIG UTGIVARE
Mathilde Lönnell Mortensen
viceordforande@jurstud.com

CHEFREDAKTÖR
Enni Zander
chefred@jurstud.com

INFORMATIONSEKRETERARE JF
Karin Sparrman
infosek@jurstud.com

GRAFISK FORM OCH LAYOUT
Jill Wallentin
mail@jillsmat.se

MARKNADSEKRETERARE
Gustaf Wennersten
marknadssekreterare@jurstud.com

TRYCK
Scandinavian Print Group

OMSLAGSFOTO
Centrum för rättvisa

ADRESS
Frescativägen 16
114 18 Stockholm

Redaktionen förbehåller sig rätten att skära i eller refusera insänt material. För icke beställt material ansvaras ej. I tidningen gjorda uttalanden är endast om så anges att betrakta som JF:s eller iUSBäraren ståndpunkt.

Redaktionen

ENNI ZANDER
Chefredaktör
Skribent

EMMA GROTH
Skribent

KARIN SPARRMAN
Skribent

CRISTINA
BLIXING
Redaktionsmedlem

DAVID MUNCK
Alumniskribent

HARRI
KORHONEN
Skribent

JILL WALLENTIN
Formgivare

Gott och blandat

DET här är mitt andra – och sista – nummer som chefredaktör för vår kära tidning. Jag vet, det gick undan! För nu väntar utbyte till hösten, vilket innebär att jag snart får byta svenska seminarier mot europeiska siestor (förhoppningsvis). Jag lämnar med varm hand över stafettpinnen och redaktörsansvaret, samt de traditionella “sista-minuten-korrigeringarna” som hör till.

Men innan jag stämplar ut för sommar och Erasmus, vill jag säga några ord om det här numret. Temat? Gott och blandat. Inte för att vi har börjat ta spons från lösgodisindustrin – även om det vore trevligt – utan för att det här numret bjuder på en smakrik mix av juridiska områden.

Att studera juridik är ju lite som att öppna en påse med godis: ibland får du en saltlakrits du inte bad om (kanske skuldebrevsrätt kl. 8 på morgonen), ibland en perfekt cola-napp (kanske när man förstår Europadomstolens resonemang och lyckas imponera på seminarieläraren samtidigt). Men framför allt så är det blandningen som gör det – som breddar våra vyer. Det gäller även i tidsningsarbetet. Spana in bland annat Harris syn på väskförbud, Emmas krönika om symbolagstiftning, Karins intervju med SU:s linjeråd, eller Davids artikel om särkullbarn. Eller varför inte fördjupa dig inom husdjurshandling vid skilsmässa med advokat Frida Treschow, eller inom individens fri- och rättigheter med biträdande jurist Maxim del Rio Diaz.

I övrigt har världen under våren bjudit på några härliga fudge-bitar. Inte bara pollen och partidebatter utan också viktiga framtidsspaningar och ungdomlig rättspatos. Återigen är juristprogrammet det mest sökta programmet inför

hösten. Likaså samlades som vanligt gymnasieelever från hela landet på SU för finalen i Skol-SM i juridik – där de under rättegångsspel visade upp imponerande rättsliga skarpsinnen. Det har även föreslagits en utredning att socio-nomutbildningen ska innehålla mer juridik, särskilt kring ungdomskriminalitet och hedersrelaterat våld, vilket är en välkommen utveckling mot mer rättssäkerhet och tydligare ansvar i socialtjänstens arbete.

Men nu går vi mot sommar, oavsett vad väderapparna försöker påstå. Det är tiden då man för ett ögonblick kan glömma rättsfall och rättsregler, byta ut lagboken mot skönlitteratur (eller åtminstone en podcast), och kanske till och med leva lite farligt – som att inte markera hela lagtexten med överstrykningspenna.

Så, tack för den här terminen. Tack till skribenterna, redaktionen, korrekturläsarna, och till dig som håller i tidningen just nu. Oavsett om du sitter på en strand, ett bibliotek eller ett överhettat pendeltåg: njut av denna påse gott och blandat!

ENNI ZANDER
chefredaktör

Annonsera i iUSBäraren?

marknadssekreterare@jurstud.com

En efterlängtd sommar

VÅRTERMINENS månader har återigen sprungit förbi och i skrivande stund närmar sig det efterlängtd sommaruppehållet med stormsteg. Den gångna terminen har inneburit föreläsningar, seminarier och en del tentor. Däremellan har dock vårterminen fört med sig glada minnen att se tillbaka på under sommarlovet. I samband med att solens värme långsamt och försiktigt börjat leta sig tillbaka och knopparna blygsamt slagit ut har föreningens arbete blomstrat. Vi tog emot en ny kull JIKare som med nyfikenhet och engagemang tog sig an dels vad föreningen har att erbjuda, dels utbildningen i sin helhet. Mottagandet av de nya studenterna får oss att minnas själva hur det var att börja som ny student på JP och hela styrelsen är tacksam för det engagemang som de nya studenterna visat. Vi hoppas att de känt sig välkomna in i JF:s värme.

Vi vill även passa på att tacka styrelsen, ämbetsmän och alla medlemmar som engagerar sig för att ni väljer att ta er tiden för att driva föreningens arbete framåt. Som trots stress över studierna kommer på bandrepet och spelar för oss andra, som jobbar på torsdagspubarna för att andra jurstuds ska kunna komma och ha kul och som hjälper till att ordna de uppskattade föreläsningarna från näringslivet. Även ett stort tack till redaktionen som gör möjligt att du som läsare just nu sitter med denna tidning i din hand. Som ordförande och vice ordförande hoppas vi att ni känner vår uppskattning och tacksamhet för allt ni gör för föreningen. Vi vill även tacka

alla er som kommer på lunchöppet och bidrar till att Juristernas hus kan vara den mötesplats för gemenskap som vi hoppas.

Vid sidan av allt roligt som vi upplever i JF är juristprogrammet en lång utmaning för oss studenter. Precis som vi sjunger i Juristvisan så är studietiden slitig. Det finns stunder där kurslitteraturen känns oändlig, där kursupplägg känns obegripliga och stunder när paniken över kommande tenta sköljer över en. Vi vill därför rikta en stor eloge till er alla på programmet och uppmana er att ge er själva en klapp på axeln. Under den här våren har vi i ordförandeparet haft möjlighet att utbyta erfarenheter med, och få insikter från, andra juridiska föreningar i vårt avlånga land. Därigenom har ett nationellt arbete inletts för att utreda vilka studiefrågor som ligger studenterna närmast hjärtat. Aspekterna som främst lyfts av er studenter i Stockholm är psykisk ohälsa och betygspress, Juridicums nedskärningar samt tiden för återhämtning. Vi ser fram emot att kunna ta med dessa frågor till höstterminens arbete i ett nationellt perspektiv.

På tal om återhämtning vill vi, när vi nu går ett sommaruppehåll till mötes, slå ett slag för vikten av återhämtning. Vi vet att sommaren för många studenter innebär veckor av arbete, sommarkurser eller tidigare tentor att ta igen. Vi hoppas dock att ni alla får möjlighet att vara lediga, vila upp er samt göra sådant som ni mår bra och får glädje av. Därefter ser vi oerhört mycket fram

emot att möta er med allt höstterminen för med sig. Kanske ses vi på Juristdagarna, på föreningens 118:e Årsbal eller kanske under vår Nordiska vecka då vi välkomnar juriststudenter från hela norden. Oavsett om vi ses på något av höstterminens större evenemang eller om vi ses på lunchöppet mitt i veckan ser vi otroligt mycket fram emot vad hösten har att erbjuda och att möta er där. Och till er som nu tar examen vill vi önska ett oerhört stort grattis och lycka till i framtiden!

Njut av sommaren och varmt välkomna tillbaka till hösten!

Ordförande
Emma Ridell

Vice ordförande
Mathilde Lönnell Mortensen

FOTO Ines Georgiou

Mathilde & Emma

Utvecklas med oss

Med en unik och inkluderande företagskultur – Pure Lockstep – är vi en plats för dig som vill utvecklas och bidra till en positiv samhällsutveckling. Genom att arbeta tillsammans och innovativt har vi skapat oss en självklar plats i händelsernas centrum. Vill du bli en i teamet?

[MANNHEIMERSWARTLING.SE/KARRIAR](https://mannheimerswartling.se/karriar)

**MANNHEIMER
SWARTLING**

INSTAGRAM

LINKEDIN

När det offentliga brister – en intervju med Maxim och Centrum för rättvisa

CENTRUM FÖR RÄTTVISA är en oberoende ideell organisation som har gjort det till sin uppgift att försvara individers fri- och rättigheter när det offentliga brister. Genom banbrytande rättsfall och opinionsbildning har de under de senaste två decennierna satt avtryck i svensk och internationell rättspraxis. iUSBäraren har träffat Maxim del Rio Diaz, biträdande jurist på Centrum för rättvisa, för att prata om deras arbete, aktuella fall, hans egna intressen, att han nyligen vann SCCL-priset, samt varför rättssäkerhet inte är något vi kan ta för givet.

Berätta om Centrum för rättvisa. Vilka är ni och vad gör ni?

Centrum för rättvisa är en ideell och oberoende stiftelse som grundades 2002, så vi har funnits i lite mer än 20 år nu. Vårt syfte är att värna individens rättigheter i Sverige – det är kärnan i allt vi gör.

Eftersom vi är en stiftelse utan vinstintresse finansieras hela vår verksamhet genom privata donationer – vi tar inte emot pengar från det allmänna eller från intresseorganisationer för att säkra vårt oberoende. Det betyder att vi inte tar betalt av våra klienter, och vi står dessutom för deras risk om vi skulle förlora i domstol och motpartens rättegångskostnader ska betalas. Så ja, det är en förlustaffär rent ekonomiskt – men det är också precis det som är meningen. Vi väljer ut fall där vi ser att det finns strukturella problem, där någon enskild person har drabbats men där fallet också kan få en bredare betydelse. Sen driver vi det i domstol, i hopp om att få ett prejudikat som gör att fler människor får sina rättigheter stärkta. Man kan säga att vi försöker hjälpa många genom att hjälpa en.

Men vi jobbar inte bara i domstol. En stor del av vår verksamhet handlar också om att kommunicera – att lyfta fram de problem vi ser och väcka opinion. Det är viktigt att människor förstår vad som står på spel när rättigheter kränks, även om det bara syns i det lilla från början.

Utöver det har vi också ett ambitiöst studentprogram. Vi utbildar juriststudenter i de här frågorna, för vi ser dem som framtidens beslutsfattare – och ibland också makthavare. Även om de inte jobbar hos oss i framtiden så är det värdefullt om de tar med sig en medvetenhet om fri- och rättighetsfrågor ut i yrkeslivet. För det påverkar hur man agerar, oavsett om man jobbar i en domstol, på en myndighet eller på en advokatbyrå.

Vilka rättsområden hanterar ni?

Något jag verkligen har uppskattat med att jobba på Centrum för rättvisa är att frågor om fri- och rättigheter fungerar som en slags grundplatta i hela rättsordningen. De är så pass fundamentala att de kan dyka upp i princip var som helst. Just därför arbetar vi med väldigt

många olika rättsområden. När vi utgår från perspektivet att skydda individens fri- och rättigheter kan vi hamna i allt från fastighetsrätt och socialrätt till frågor om uppehållstillstånd. Det blir ett brett spektrum.

Vi har till exempel drivit ett mål för Jonathan Ravelin, som felaktigt blev dödförklarad av Skatteverket. Dödsförklaringen ledde till att alla hans konton spärrades, och hans sambo fick hem ett brev där det stod att hon nu var ensam vårdnadshavare. Där handlade det om fel i ett statligt register – och vilka konsekvenser det kan få för en enskild person. I ett annat fall företrädde vi Inga-Lill Ragnar, som byggt ett attefallshus på sin sommarfastighet – men det hamnade 34 centimeter för nära tomtgränsen. Då menade myndigheterna att huset måste rivas. Vi menar att det var ett oproportionerligt och orimligt byråkratiskt ingripande. Vi har också ett fall där vi företrädde Ing-Marie Andersson. Hon krävdes felaktigt av Försäkringskassan på 4,3 miljoner kronor. Trots att återkravet riskerade att försätta henne i personlig konkurs fick hon inte ersättning för att ta hjälp av en jurist för att försvara sig. Sådana fall illustrerar hur stelbenta tolkningar av regelverk kan slå fel i praktiken.

Det är just den bredden som gör jobbet så spännande. Och det visar också hur viktiga fri- och rättigheter är som juridiskt verktyg. För mig fungerar de som en sorts fallskärm – något som fångar upp den enskilde när man faller mellan stolarna i myndighets-Sverige. När systemen brister, då kan fri- och

rättigheter säkerställa att det ändå blir ett rimligt resultat i det enskilda fallet.

Hur ser det dagliga arbetet ut? Är ni alla specialiserade inom era egna rättsområden?

Vi är totalt fjorton jurister anställda här på Centrum för rättvisa, och så har vi en office manager. Alla jurister arbetar brett och är inte specialiserade på ett specifikt rättsområde, utan vi hanterar våra fall tvärs över juridiken utifrån våra gemensamma fri- och rättighetsperspektiv.

Arbetsmässigt organiserar vi oss i mindre team där varje ärende leds av en projektledare, och i det teamet ingår vanligtvis ytterligare två jurister. Alla i teamet är engagerade i ärendet, så vi jobbar väldigt nära varandra och med full inblick i varandras arbete. Men även om vi jobbar brett så finns det vissa gränser för vilka typer av ärenden vi tar oss an.

Det handlar mycket om vårt grundläggande perspektiv – access to justice. Det räcker inte att ha rätt i juridisk mening, det måste också finnas en faktisk möjlighet att få rätt. I vissa rättsområden, som till exempel asylmål eller brottmål, har man rätt till ett offentligt ombud som bekostas av staten. De advokaterna är ofta specialiserade och mycket kunniga inom sina områden. Därför går vi inte in i sådana fall – vi lägger våra resurser på rättsområden där den enskilde annars inte hade haft någon möjlighet att föra sin talan. Från stiftelsens perspektiv ska fallet röra grundläggande fri- och rättigheter som

skyddas i grundlagen eller Europakonventionen. För oss är det avgörande att det finns ett reellt behov av stöd. Processer i domstol är ofta mycket kostsamma, och därför väljer vi att gå in i fall där vi ser att vår insats kan göra verklig skillnad – både för individen och för rättsutvecklingen i stort.

Hur agerar ni i internationella sammanhang?

Eftersom vi arbetar med individuella fri- och rättigheter i Sverige, så måste själva rättighetsöverträdelsen ha skett här. Det innebär inte att den drabbade måste vara svensk medborgare – det kan lika gärna vara en utländsk forskare, arbetstagare eller någon annan som befinner sig i Sverige. Det viktiga är att det är svenska myndigheter eller andra svenska aktörer som utövar myndighetsövning som står bakom överträdelsen. Vi har till exempel företrätt personer som har fått sina arbetstillstånd indragna på rättsosäkra grunder. Eftersom man inte har rätt till ett offentligt ombud i just arbetstillståndsärenden, kan det skapa ett vakuum i rättsskyddet – och där kan vi kliva in.

När vi processar använder vi främst två rättsliga verktyg: regeringsformens andra kapitel och Europakonventionen. Regeringsformen innehåller våra grundlagsskyddade fri- och rättigheter, men även Europakonventionen är ett extremt centralt verktyg i vårt arbete. Vi har i nuläget tre mål som ligger hos Europadomstolen, där vi för individers talan i fall där deras rättigheter har kränkts i Sverige.

Ett av våra mest uppmärksammade mål är Centrum för rättvisa mot Sverige, där vi själva stod som klagande part. Det handlade om bristen på rättssäkerhetsgarantier i FRA-lagen – d.v.s. gäl-

Teamet på Centrum för rättvisa.

lande signalspaning och massövervakning. Vi inledde processen redan 2008 och målet låg i nästan tio år hos Europadomstolen innan det avgjordes. Efter en första dom överklagades ärendet till Grand Chamber, vilket innebär att det blev ett tvåinstansförfarande. Till slut fällde Europadomstolen Sverige för att FRA-lagen inte uppfyllde kraven på rättssäkerhet. Det var ett viktigt principiellt avgörande om massövervakning och rätten till privatliv.

Men processen slutar inte där. När ett land fälls i Europadomstolen skickas ärendet vidare till ministerkommittén, som övervakar att den fällda staten genomför nödvändiga förändringar. Där har vi fortfarande en aktiv roll – vi granskar hur Sverige implementerar förändringarna och lämnar in våra synpunkter. Om vi bedömer att något inte har åtgärdats tillräckligt, säger vi det. Det handlar om att säkerställa att rättigheterna inte bara erkänns i dom, utan faktiskt genomförs i praktiken.

På tal om internationell rätt, visst var strategisk processföring i USA ett samtalsämne som fick dig att öppna ögonen för Centrum för rättvisa?

Jo, det var absolut en del av det! Min första kontakt med Centrum för rättvisa kom ganska tidigt under juristprogrammet på Stockholms universitet. Det var under den första terminen som Fredrik Bergman Evans, som är chef för stiftelsen, kom och föreläste under statsrätten. Han berättade om Centrum för rättvisas arbete och flera av de mål de drivit, bland annat det som kallas Medborgarskapet I - där man slog fast att grundlagsskadestånd kunde utgå med stöd av regeringsformen.

Men det som verkligen fängade mitt intresse var när han pratade om bakgrunden till strategisk processföring. Han berättade om hur det växte fram i USA, särskilt inom den amerikanska medborgarrättsrörelsen, där man använde den amerikanska konstitutionen

som ett verktyg för att pressa delstater att följa federala rättighetskrav – särskilt i de delstater där det fortfarande fanns apartheidliknande system. Jag tyckte det lät otroligt spännande. Det var något väldigt kraftfullt i att kombinera juridikens verktyg med ett strategiskt tänk för att stärka individers fri- och rättigheter. Det var både smart, utmanande och på något sätt väldigt fint. Redan efter den föreläsningen visste jag att det här var något jag ville vara en del av.

Sedan dess började jag följa Centrum för rättvisa mer aktivt – jag höll koll på deras arbete, läste om de mål de drev, och deltog i olika delar av studentprogrammet. Jag hade helt enkelt ögonen öppna för att en dag själv kunna bli en del av stiftelsen.

Utöver detta, vilka är dina juridiska intressen?

Under juristprogrammet fastnade jag tidigt för skadeståndsrätten – det var utan tvekan ett av de mest spännande ämnena jag läste. Det som lockade mig var dels ämnets innehåll, dels själva sätet att arbeta juridiskt inom det området. Skadeståndsrätten fungerar som en form av civilrättslig sanktion, nästan som ett slags "privat straff", och det tyckte jag var fascinerande. Det är ett rättsområde som vuxit fram organiskt genom praxis, med rötter tillbaka till 1800-talet. Det gör att det ofta handlar mer om att argumentera och göra nyanserade, enskilda bedömningar snarare än att bara följa tydliga lagregler. Den öppenheten i rättslig bedömning tilltalade mig.

Efter att ha läst klart grundkurserna valde jag att fördjupa mig ytterligare genom att gå specialkurser i civilprocess och skadeståndsrätt vid Stockholms universitet. De kurserna tyckte jag var riktigt givande och det ledde också till att jag valde att skriva mitt examensarbete inom skadeståndsrätt. Till en bör-

jan hade jag egentligen inget fri- och rättighetsperspektiv på frågan, utan jag intresserade mig för ett mer tekniskt skadeståndsrättsligt problem – nämligen skillnaden i ansvar mellan när någon orsakat skada genom aktiv handling jämfört med underlåtenhet att agera. Det kändes som ett komplext och spännande ämne, och när jag började undersöka det närmare märkte jag att det faktiskt inte fanns särskilt mycket skrivet om det.

Hur hittade jag ämnet? Jag började från noll, plockade upp Hellners centrala lärobok i skadeståndsrätt och började läsa från sida ett. Efter ett tag stötte jag på en passage om orsakssamband och underlåtenhet i relation till ett visst rättsfall. Jag förstod inte riktigt vad det handlade om, så jag slog upp rättsfallet – och förstod ännu mindre. Just det där att allt kändes så oklart väckte min nyfikenhet. Det fanns uppenbart olika tolkningar, kritiska synpunkter och flera rättsliga "läger". Då bestämde jag mig: det här får bli mitt ämne. Det fanns mycket att gräva i, och det blev ett examensarbete jag hade väldigt roligt med att skriva.

Och visst vann du pris för din uppsats?

Ja precis. Jag skrev det hösten 2023, så det hade gått nästan två år när jag nu i vår fick ett mejl om att jag hade vunnit SCCL-priset. Det kom verkligen som en total överraskning. Jag hade varken förväntat mig det eller ens ansökt om att få priset. Troligtvis var det min handledare som hade skickat in uppsatsen eller tipsat om den, men exakt hur processen går till vet jag faktiskt inte.

Det jag har förstått är att juryn för priset – som gäller bästa examensarbete inom kommersiell rätt – läser igenom uppsatser från alla juristprogram i Sverige. Eftersom skadeståndsrätt räknas som en del av förmögenhetsrätten, och därmed också kommersiell rätt, föll

min uppsats inom ramen. Juryn läser uppsatserna anonymt och väljer helt enkelt den de tycker är bäst. Så när jag fick beskedet kändes det både oväntat och otroligt roligt.

Gällande vad juryn letar efter så har jag inte själv läst några särskilda kriterier, men jag tror inte att det måste vara ett banbrytande ämne. Snarare handlar det om det akademiska hantverket – att visa goda akademiska kvaliteter och att kunna skriva på ett tydligt och pedagogiskt sätt. Det finns säkert ett visst krav på att uppsatsen ska tillföra något – kanske ett nytt perspektiv, en ny vinkel eller en särskilt klagande sammanställning. Det handlar nog om att bidra till ämnet på ett genomtänkt sätt, snarare än att nödvändigtvis säga något helt nytt.

Skulle du säga att du har fått en outlet för ditt intresse på din arbetsplats?

Absolut! Det har varit helt fantastiskt att få komma hit, särskilt eftersom stiftelsen driver många skadeståndsmål. Skadeståndsrätten har ju blivit ett viktigt verktyg för att utkräva ansvar vid fri- och rättighetsöverträdelser i Sverige. På så vis har min väg hit varit ganska rak – från att ha intresserat mig för skadeståndsrätt under juristprogrammet, till att skriva mitt examensarbete inom ämnet, till att nu få möjlighet att arbeta praktiskt med det på heltid.

Det har varit väldigt givande att få omsätta både det jag skrev om i uppsatsen och det jag lärde mig under utbildningen till konkreta mål. Min allra första domstolsförhandling blev faktiskt en huvudförhandling i Högsta domstolen. Det gällde fallet Arne Gavelin mot staten, där vår klient hade varit felaktigt satt under förvaltarskap i ett års tid. Frågan som prövades i HD var hur skadestånd ska beräknas vid allvarliga fri- och rättighetsöverträdelser – en mycket renodlad skadeståndsrättslig fråga.

Vi vann det målet. I tingsrätten hade Arne Gavelin tilldömts 60 000 kronor i ideellt skadestånd, vilket hovrätten höjde till 80 000 kronor. Vi ansåg att båda beloppen var alldeles för låga med tanke på överträdelsens allvar och den kränkning vår klient utsatts för. Det speglade helt enkelt inte det lidande han upplevt, och det innebar inte den upprättelse han förtjänade. Högsta domstolen höjde skadeståndet till 150 000 kronor, vilket innebar nästan en fördubbling jämfört med hovrätten. Det här avgörandet är inte bara viktigt för vår klient – det är också ett mycket betydelsefullt metodprejudikat. Det rör nämligen tolkningen av 5 kap. 8 § i skadeståndslagen, som handlar om hur man ska beräkna ideell skada vid rättighetsöverträdelser. Domen är den första i sitt slag och kommer att vara vägledande framöver. Det är precis detta som gör arbetet på Centrum för rättvisa så inspirerande – att få bidra till rättsutvecklingen och att göra skillnad, både för enskilda individer och för rättssystemet i stort.

Finns det något annat fall som du tyckt har varit speciellt roligt?

Jag haft förmånen att arbeta med flera intressanta mål, men ett som verkligen har gjort starkt intryck på mig är det som i media kommit att kallas för “spermiestölderna vid Hallands sjukhus”. Det är två mål som har slagits samman, där våra klienter är Bengt Wernersson och Zdravko Paic. Det är en mycket ovanlig och upprörande historia som först uppmärksammades av Uppdrag granskning.

Det började med att Zdravko Paic en dag fick ett samtal från Uppdrag granskning och en kvinna i 30-årsåldern, som berättade att kvinnan trodde att han var hennes biologiska far. Zdravko var övertygad om att det inte kunde stämma – han hade aldrig donerat spermier. Däremot hade han på 1980-talet genomgått en fertilitetsutredning på Hallands sjukhus. Det visa-

de sig senare att en läkare på sjukhuset, under den här tiden, olovligen använde spermieprover som lämnats i samband med fertilitetsutredningar för att genomföra inseminationer – utan samtycke och utan att de inblandade visste något. Flera barn kom till världen på detta sätt. För Zdravko var det naturligtvis en fullständig chock att plötsligt få veta att han hade ett vuxet barn, som han aldrig känt till.

Genom DNA-släktforskning, med hjälp av Uppdrag granskning och professionella släktforskare, kunde man bekräfta kopplingarna och spåra de biologiska banden. Det är tydligt att det handlar om allvarliga överträdelser av den personliga integriteten – att använda någons genetiska material utan deras vetskap och samtycke är en flagrant kränkning.

Rent rättsligt aktualiseras frågan om preskription. I svensk rätt gäller en 10-årig preskriptionstid för fordringar, vilket inkluderar skadeståndsanspråk. Denna tidsfrist räknas från det att den skadegörande handlingen ägde rum – i det här fallet alltså från 1980-talet. När våra klienter fick reda på vad som hänt hade det redan gått över 30 år, vilket innebar att deras rätt till skadestånd enligt svensk rätt hade preskriberats långt innan de ens kände till överträdelserna. Det uppstår därmed ett rättsligt vakuum som gjorde det omöjligt att få upprättelse i Sverige. Därför valde vi att gå vidare till Europadomstolen. Jag kom in i ärendet i den fasen när vi inledde skriftväxlingen med domstolen i Strasbourg. Svenska staten företräds i sådana mål av en särskild enhet vid Utrikesdepartementet. En fråga som kom att aktualiseras i målet är om den svenska preskriptionsregeln innebär att våra klienter nekas rätten till ett effektivt rättsmedel, vilket skyddas av Europakonventionen.

Det är ett otroligt spännande och viktigt fall. Inte minst eftersom det väcker grundläggande frågor om rättskydd, teknikutveckling och statens

ansvar. Läkaren i fråga avled redan på 1990-talet, så det finns ingen direkt rättslig motpart på den sidan. Men det vi försöker visa är att det funnits brister i systemet – bristande kontrollmekanismer och avsaknad av spärrar som möjliggjorde att en enskild läkare kunde agera på det här sättet, helt utan upptäckt. På 1980-talet kunde man heller inte föreställa sig den tekniska utveckling som senare skulle komma med DNA-teknik och släktforskning, vilket gör det förstäligt att överträdelserna inte upptäcktes förrän nu. Men det gör också att rätten till upprättelse i praktiken blir illusorisk, eftersom man inte kunnat agera inom de gällande preskriptionsfristerna.

Just nu är målet klart för avgörande i Europadomstolen. Vi tror att chanserna till framgång är goda, eftersom det handlar om en så tydlig kränkning av rätten till privatliv och effektivt rättsmedel. Samtidigt är det mycket ovanligt att ett klagomål går vidare så här långt – endast omkring 4 procent av alla ärenden som lämnas in till domstolen kommuniceras och går in i skriftväxlingsfasen. Det faktum att vårt fall har nått det stadiet visar att domstolen ser allvaret och betydelsen i frågeställningen.

Det här är verkligen ett av de mest unika och principiellt viktiga fall jag fått arbeta med – ett som inte bara rör våra klienter personligen, utan även kan få långtgående rättsliga konsekvenser för liknande situationer i framtiden.

Det framgår verkligen att er arbetsplats är både givande och intressant. Vilka möjligheter har ni att erbjuda studenter?

Centrum för rättvisas studentprogram är en mycket viktig del av vår verksamhet och något vi är väldigt stolta över. Vi ser utbildning av juriststudenter som en central del av vårt kärnuppdrag, och därför lägger vi mycket tid, resurser och engagemang på att utveckla programmet. Det innehåller flera olika delar, som tillsammans skapar en stark platt-

form för studenter att både lära sig och engagera sig i rättighetsfrågor.

En av de mest uppskattade delarna är vår årliga sommarkonferens, Law Student Academy – som äger rum i augusti, precis innan terminsstart. Under fyra dagar samlas 30 juriststudenter från hela landet på en hotell- och konferensanläggning på Lidingö. Allt är kostnadsfritt för deltagarna. I programmet ingår kost och logi och ett interaktivt och spännande program med fokus på strategisk processföring för fri- och rättigheter. Bland annat får studenterna delta i ett simulerat rättegångsspel tillsammans med oss på Centrum för rättvisa. Programmet innehåller också olika seminarier och workshops, exempelvis om hur man kommunicerar juridik på ett kärnfullt sätt eller hur man hanterar intervjuer med journalister. Varje år har vi även framstående företrädare från rättssamhället som föreläser, bland annat har vi regelbundet justitieråd, Sveriges domare i Europadomstolen, professorer, Advokatsamfundets generalsekreterare, Justitiekanslern och Justitieombudsmannen som föreläsare. Studenterna får också träffa Centrum för rättvisas klienter, vilket brukar vara ett mycket inspirerande och uppskattat inslag.

Utöver Law Student Academy erbjuder vi också praktik, som är tillgänglig både under A- och B-perioden. Varje period erbjuder vi två platser. Som praktikant blir man fullt integrerad i vår verksamhet under tio veckor. Man får vara med och förbereda huvudförhandlingar, vilket bland annat inkluderar att skriva rättsutredningar och ta fram presentationsmaterial – man är helt enkelt en del av teamet. Det är en fantastisk möjlighet att få en inblick i strategisk juridik i praktiken. Praktiktjänsterna är också vår viktigaste rekryteringskanal. Många av våra medarbetare har själva börjat som praktikanter hos oss.

Dessutom finns möjligheten att vara sommarnotarie hos oss. Det är ytterligare ett sätt att engagera sig och få prak-

tisk erfarenhet. Att ha deltagit i något av våra studentprogram – vare sig det gäller sommarkonferensen, praktik eller notariearbete – är definitivt meriterande om man senare vill söka en tjänst hos oss.

Slutligen, varför ska man jobba hos er och vad kan man förvänta sig som nyanställd?

Jag har arbetat på Centrum för rättvisa i lite mer än ett och ett halvt år, och något som verkligen utmärker arbetsplatsen är det stora ansvar man får från dag ett. I många juridiska sammanhang placeras unga jurister i så kallade backoffice-roller där man inte får synas eller ta plats, främst på grund av brist på erfarenhet. Men här är det annorlunda. Redan från början blir man en aktiv del av olika team och får direkt rollen som ombud i riktiga mål. Det innebär att man får arbeta med utkast, rättsutredningar och andra kärnuppgifter samtidigt som man får stöd, handledning och vägledning från mer erfarna jurister och projektledare.

Själv fick jag min första domstolsförhandling i Högsta domstolen – och dessutom med en talande roll. Det är något jag vågar säga är ganska exceptionellt för en junior jurist, och det säger mycket om det förtroende man får här. Visar man att man tar ansvar och levererar, får man också mycket tillbaka. Det gör detta till en otroligt stimulerande arbetsplats, där man utvecklas snabbt och får en mycket brant inlärningskurva.

Men det handlar inte bara om spännande arbetsuppgifter. Det handlar också om varför vi gör det vi gör. Att arbeta med fri- och rättigheter i Sverige är oerhört viktigt. På ett personligt plan handlar det om att hjälpa människor som utsatts för rättighetskränkningar här och nu. På ett större plan handlar det om att bidra till att upprätthålla rättsstaten och demokratin genom en levande rättighetskultur. Att engagera sig i vårt studentprogram eller söka

sig till oss som medarbetare innebär att man blir en del av det arbetet.

Juridiken vi arbetar med är dessutom både kreativ och analytiskt krävande. Fri- och rättigheter bygger på generella bestämmelser som får sitt innehåll genom rättspraxis. Det innebär att den juridiska metoden är levande – man måste tänka fritt, dra juridiska linjer och bygga argumentationen från grunden. Det är ett juridiskt hantverk som kräver både precision och kreativitet. För min del är jag här både för att det är ett spännande arbete och för att det känns meningsfullt.

CENTRUM FÖR RÄTTVISA

TEXT Enni Zander

FOTO Centrum för rättvisa,
Linda Broström (grupp bilden)

En meningslös lag? Kanske precis vad vi behöver

SYMBOLLAGSTIFTNING brukar beskrivas som lagstiftning som framför allt har ett politiskt eller kommunikativt syfte, snarare än en lösning på ett konkret samhällsproblem. Det är med andra ord en symbol för vad lagstiftaren tycker är viktigt och inte ett verktyg för faktisk förändring. I artiklar och debatter diskuteras fenomenet symbollagstiftning eller symbolpolitik, oftast i en negativ bemärkelse med en negativ tonladdning. Ibland får man intrycket av att symbollagstiftning nästan är förkastligt och att all lagstiftning inom denna kategori är meningslös. Att om en lag enbart är för symbolikens skull så är den automatiskt dålig, men är det verkligen så enkelt? Inte om du frågar mig.

Ett vanligt argument är att sådan lagstiftning inte ger någon reell skillnad eller praktisk effekt. Utifrån det är det då ett flertal som gärna vill dra slutsatsen att lagen därför förlorar sitt syfte. Och det är i den aspekten jag inte är beredd att hålla med. Det finns oftast inte belägg för att hävda att den praktiska effekten gått förlorad, argumenten går ofta hand i hand med att skribenten "tror" eller "nästan är säker". En person som för ett sådant argument bör även ställa sig frågan vad man egentligen menar med reell skillnad eller praktisk effekt. Om symbolen bidrar till att folket får ett ökat förtroende för statsmakten och att politiker upplevs som mer handlingskraftiga, är inte det i sig då en skillnad och en effekt? Eller om det får en avskräckande effekt för den som lagen riktar sig mot eller en trygghet hos den som blir medveten, är inte det ock-

så ett gott resultat av symbolen? Jag skulle i vart fall slå ett slag för att så är fallet.

Ett annat argument är att det är viktigt att symbolvärdet inte blir det huvudsakliga syftet med lagstiftningen. Att ett sådant syfte skulle innebära ett samhälle med onödiga regler som sänder signaler i stället för att lösa problem. Tolka mig rätt, jag förstår den sidan

av myntet, men jag är också övertygad om att signaler och symboler är viktiga i en demokratisk rättsstat. Ibland tror jag att en tydlig symbol är exakt vad folket behöver. Ibland behöver vi bara veta att samhället ser extra allvarligt på vissa överträdelser, att rättvisa kan skipas även om det bara är känslomässigt, och en känsla av att politikerna gör det som krävs. En symbol för vad som är förkastligt är också en symbol för ett fungerande, rättvist och demokratiskt samhälle där de folkvalda faktiskt lyssnar på folket.

Jag vill också göra det tydligt att även jag förstår att ett rättssystem som endast består av symbollagstiftning inte skulle fungera och skulle heller inte vara optimalt. Det är inte heller den poängen jag försöker göra. Majoriteten av vår lagstiftning är ett svar på ett

konkret problem som också de facto gör skillnad och ger effekt. Naturligtvis är det också den mest viktiga aspekten av vårt rättssystem. Att det därför då och då tillkommer lagstiftning som i stället bara är en viktig och tydlig symbol för folket, bör inte föranleda så stark kritik och negativitet. Som sagt – ibland är en tydlig symbol för vad samhället står för exakt vad folket behöver, speciellt i tider när det känns som att vi är på väg åt fel håll. Och DET är poängen jag försöker göra.

TEXT Emma Groth
Illustration AI

Byråkratisk limbo

“Utifrån den höjda terrorhotnivån kan Polismyndigheten komma att fatta beslut om väskförbud på större evenemang i Sverige.” Så lät det den 1 november 2023 och så låter det än idag. Den 23 maj i år sänkte SÄPO terrorhotnivån mot Sverige från en fyra till en trea.

POLISENS nationella operativa avdelning (NOA) har trots den sänkta terrorhotnivån inte valt att ta bort väskförbud än. Men varför uppkom väskförbudet från början? Det kunde polisen inte förklara utan kom med svepande förklaringar. Vidare gick det inte heller sätta en specifik siffra på när ett evenemang är större eller när det är mindre.

Detta ger småbarnsföräldrar problem med att ta med sina barn på evenemang. Var ska blöjor, nappflaskor och extra ombyte få plats? Eller för den delen kvinnor – tamponger,

nycklar och mobiler ska få plats i kvinnokläders små fickor. Om de ens har fickor. Många har svurit åt den bris-

tande logiken bakom beslutet.

Något som dock framkom i beslutet var att allsvenskan och superettan nämns. Dvs beslutets syfte var att förhindra bengalbränningar på fotbollsmatcher. Men Polisen insåg snabbt att det blir märkligt att ha förbud för väskor när 1000 personer går och ser på en superettanmatch, men inte när Ed Sheeran spelar på 3Arena. Det går inte att förklara eller motivera.

Dryga ett och ett halvt år senare efter införandet av väskförbudet har dess ordinarie, men oklara uppgift att stoppa bengalbränningar på idrottsevenemang inte gett någon som helst effekt. Pyroteknik på idrottsevenemang har inte försvunnit eller minskat.

Men ändå håller polisen fast vid att behålla förbudet, trots utebliven effekt och att det slår mot arrangemang de inte siktar på med förbudet.

Förbudet har mötts av massiv kritik från idrotts- och förenings-Sverige, även kritik från övriga arrangemang i Sverige. I inledningen var kritiken riktad på hur det skulle skötas i praktiken, men även den nämnda oklara gränsdragningen om vad som ansågs vara ett litet eller stort arrangemang. Senare har kritiken varit om behovet verkligen finns av förbudet

och vad dess syfte är, för att nu efter den sänkta terrorhotnivån bli än mer kritisk till dess existens.

Är det inte rimligt att ha koll på vad som förs in under stora arrangemang, kanske ni tänker? Det är det självklart. Men visitering vid inträde fanns redan innan väskförbudet, och vid idrottsarrangemang finns det till och med kroppsvisitering (för att förhindra pyroteknik). Det fanns helt enkelt bra arbetsmetoder för säkerheten hos arrangörerna. Detta kördes över av Polisen utan dialog och samverkan med arrangörerna, vilket leder till mer frågor och ifrågasättande om de verkligen behövs.

För att citera svenska försvarsmaktens överbefälhavare, general Michael Claesson, han har en dagorder som lyder som följer; “administrativ skottfältsröjning”. Det är ett begrepp inom Försvarsmakten som syftar till att för enkla och effektivisera administrativa processer för att frigöra resurser till militära uppgifter.

Detta bör även polisen ta lärdom av och dra tillbaka den byråkratiska limbo de skapat med väskförbudet. Prestigen hindrar dem från att erkänna att det blev fel och vad syftet med förbudet var från början. Samma prestige hindrar dem även från att dra tillbaka det, då det blir ett erkännande att de gjort fel. Tanken med förbudet träffade snett från början och det bör därmed avskaffas omedelbart.

TEXT Harri Korhonen
Illustration AI

Looking for a law firm with only men in suits? **KEEP LOOKING.**

Vårt mål är att alltid ligga steget före – oavsett om det handlar om att hjälpa våra kunder att lösa utmaningar innan de uppstår eller att säkerställa en jämställd och inkluderande arbetsplats. Genom att se saker från olika perspektiv kan vi leverera framtidssäkrad juridik.

CEDERQUIST

Alltid steget före.

cederquist.se

Husdjurets öde vid skilsmässa – en intervju med advokat Frida Treschow

När kärleken tar slut och skilsmässan är ett faktum, så uppstår ofta tuffa frågor om hur det gemensamma livet ska delas upp, inte minst när det gäller familjens husdjur. För många är hunden, katten eller hästen mer än bara ett sällskap – det är en familjemedlem.

LAGENS ögon är dock djur fortfarande egendom, vilket innebär att de hanteras på samma sätt som bilen eller soffan i bodelningen.

Det kan leda till svåra och känsloladdade tvister. Frida Treschow, advokat och grundare av Advokatfirman Treschow & Partner, hjälper till att reda ut vad som faktiskt gäller juridiskt. Hur resonerar domstolen? Går det att undvika konflikt genom förebyggande avtal? Och vad bör man egentligen tänka på lite extra?

Kan du berätta lite om dig själv och din byrå?

Vår byrå är verksam inom flera juridiska områden men har en särskild profilering mot specialiserade frågor som fastighetsrätt, strandskydd och båträtt, familjerätt och hästjuridik. Vi har vårt kontor i Göteborg, men vi arbetar med klienter över hela landet – från privatpersoner till företag, fastighetsägare och entreprenörer. Vi består av ett engagerat team med både advokater och biträdande jurister, vilket gör att vi har

både bredd och spets i våra uppdrag. Vårt fokus ligger alltid på att kombinera hög juridisk kvalitet med affärsmässighet och ett personligt engagemang för våra klienter.

Ni arbetar mycket med hästar – varför detta specifika intresse?

Innan jag började studera juridik funderade jag faktiskt på att utbilda mig till hippolog. Hästar har alltid legat mig varmt om hjärtat, men till slut var det juridiken som lockade mest. Under min tid som tingsnotarie i en hästtät region blev det tydligt att många rättstvister rörde just hästar – allt från försäljningar till inackorderingsavtal. Jag märkte att det ofta saknades grundläggande kunskap om vad som faktiskt gäller juridiskt i sådana situationer.

Därför bestämde jag mig för att skriva en enkel handbok som kunde fungera som ett stöd för både hästägare och yrkesverksamma inom hästbranschen. Det var runt 2016. Boken fick titeln “Hästjuridik i vardagen : en praktisk guide för hästägare, stallägare och rytare” och den tog upp frågor som köp och försäljning av häst, inackordering och olika typer av avtal. Den fick stor spridning inom branschen och blev något av ett genombrott för mig. När jag sedan startade min egen verksamhet 2017 började allt fler höra av sig just för att de visste att jag arbetade med hästrelaterad juridik. Med tiden växte verksamheten, och idag är vi ett team som fokuserar på dessa frågor – med målet att vara ledande i Sverige. Om vi är bäst låter jag vara osagt, men vi hör definitivt till de främsta på området.

Många av mina kollegor har också en bakgrund inom hästvärlden, även om det inte är ett krav. Det verkar som att vår unika inriktning lockar personer med samma intresse. Såvitt jag vet är det bara en handfull advokater i Sverige som specialiserat sig på hästjuridik, och det gör området både specifikt och komplext – särskilt eftersom det handlar om levande djur.

Fridas hund Pepsi.

Förutom hästar så arbetar ni även med andra djurfrågor. Hur betraktas husdjur juridiskt i en skilsmässa i Sverige?

Husdjur betraktas som lös egendom enligt svensk rätt. Det innebär att djuret ingår i bodelningen, precis som exempelvis en bil eller ett konstverk. Detta kan såklart bli känsligt, då många människor delar sina djur i samband förhållanden eller giftermål, samt att många ser sina djur som familjemedlemmar.

Det finns inget lagstöd för “delad vårdnad” av djur, men parterna kan upprätta ett privat avtal. I det kan man reglera boendeschema, ansvar för kostnader och praktiska arrangemang. Det fungerar bäst när båda parter har en god kommunikation.

Vad händer om man inte kommer överens?

Om parterna inte kan enas, försöker man först nå en frivillig överenskommelse, gärna med juridisk rådgivning. Om det

inte går kan frågan tas till domstol som då avgör vem som får djuret, utifrån omständigheterna i just det fallet.

Vilka faktorer påverkar vem som får behålla husdjuret?

Det avgörande kan bland annat vara vem som köpt djuret, vem som huvudsakligen tagit hand om det och vem som har bäst praktiska möjligheter att sköta om djuret framåt. Det kan även ha betydelse vem som står som ägare hos Jordbruksverket, men det är inte ensamt avgörande. Även om den ena parten står som registrerad ägare kan det finnas en samäganderätt om båda varit delaktiga i djurets skötsel och ekonomi. Bevisning spelar stor roll – d.v.s. dokumentation som visar ansvarstagande. Spara till exempel kvitton för mat, försäkringar och veterinärvård. För dagbok eller anteckningar om rutiner och ansvar, exempelvis om du är den som går hem på lunchen för att rasta hunden. Det kan vara avgörande bevis i en konflikt.

Vi företrädde bland annat en kvinna som separerat från sin partner där båda gjorde anspråk på familjens hund. Vår klient kunde visa att hon varit den som tecknat försäkringen, gått till veterinären, skött den dagliga omvårdnaden och dessutom var den som hade bäst praktiska möjligheter att ta hand om hunden framåt. Tack vare tydlig bevisning lyckades vi nå en förlikning där hon fick behålla djuret. Det är ett område där juridik möter känslor – och det kräver både strategiskt tänkande och förståelse för klientens situation.

Kan djurets välmående vägas in i bedömningen?

Även om juridiken i första hand utgår från äganderätten när det gäller djur, kan praktiska faktorer som arbetsförhållanden, boendemiljö och djurets tidigare vanor spela en roll vid bedömningen av vem som är mest lämpad att ta hand om djuret. Det finns ingen lagstadgad motsvarighet till principen om “barnets bästa” när det gäller djur, utan

i praktiken uppstår ofta överväganden om vem som har bäst förutsättningar att ta ansvar för djuret i vardagen. Ofta kommer parter själva överens utifrån vad som är möjligt – till exempel vem som har möjlighet att ha djuret med sig under arbetsdagen eller vara hemma mest.

Jag hade nyligen ett fall med två kvinnor som hade adopterat hundar tillsammans och som vid separationen ville ha gemensam vårdnad. De reglerade många detaljer i ett avtal – allt från tandborstning till hur ofta hundarna skulle ses. Sådana avtal kan vara mycket detaljerade, men de omfattas inte av någon särskild lagstiftning på det sätt som exempelvis föräldrabalken gör vid vårdnad av barn. Det blir istället en fråga om lämplighet.

Fungerar en skilsmäsofråga med häst annorlunda än med t.ex. en hund eller katt?

Många hästar – och i viss mån även hundar – har inte bara ett stort emotionellt värde för sina ägare, utan också ett betydande ekonomiskt värde. Särskilt hästar kan vara mycket värdefulla, både sett till inköpspris och de löpande omkostnaderna för deras skötsel. Priserna varierar kraftigt – från omkring 50 000 kronor upp till så mycket som 25 miljoner. Med tanke på dessa summor är det inte ovanligt att hästar blir föremål för tvister, särskilt i samband med separationer. Tvisterna blir ofta mer komplicerade än exempelvis när det gäller vanliga husdjur. Det handlar inte bara om funktionsvärde eller affektionsvärde – utan i allra högsta grad om ekonomiskt värde också.

Jag har haft flera ärenden där hästar varit involverade i uppbrott, oavsett om det handlat om samboförhållanden eller äktenskap. En typisk situation kan vara att mannen har betalat för hästen, medan kvinnan anser att den var en gåva till henne. När relationen tar slut uppstår frågan om vem som faktiskt äger hästen. Då får man ofta gå tillbaka

till köpavtalet, titta på vem som har betalat, och om det finns dokumentation som styrker en eventuell gåvoavsikt. Ett vägledande fall är NJA 2008 s.1053 där Högsta domstolen avgjorde att en häst tillhörde den part som köpt och betalat för den, trots att båda använt den. Det visar vikten av att kunna styrka ägarskap och ekonomiska insatser.

Har du själv några husdjur?

Jag har haft häst nästan hela mitt liv, men inte just nu. När jag började plugga hade mina föräldrar en hästgård, och då trodde jag att jag skulle satsa fullt ut på det. Men livet blir ju inte alltid som man har tänkt sig. Intresset finns dock självklart kvar och jag håller mig uppdaterad och engagerad.

Däremot har jag en liten hund som heter Pepsi, som bor hos mig varannan vecka. Pepsi är en liten blandras, även om många tror att hon är en cavalier king charles spaniel, vilket pappan faktiskt är. Mamman är en blandning av lite allt möjligt. Pepsi är svart, fem år gammal och, enligt mig, extremt gullig!

TEXT Enni Zander

FOTO Treschow & Partner

Är du ett särkullbarn?

Om din mamma är gift med någon som inte är din pappa, då är du ett särkullbarn. Detsamma är fallet om din pappa är gift med någon som inte är din mamma.

SÄRKULLBARN är ett levande uttryck för människans och familjelivets ofullkomlighet. Tillvaron vore lättare om barn inte behövde ha splittrade familjer. Bland mycket annat skulle arvsrätten då bli mindre komplicerad.

När ärvdabalken reformerades, utifrån prop. 1969:124, betydde särkullbarn oftast barn som fötts utanför äktenskapet (och som ännu längre tillbaks i tiden kallades "oäkta barn"). Propositionen beskriver hur dessa personer stod utan fadersarv. Det berodde delvis på praktiska svårigheter. Dagens teknik för att fastställa faderskap fanns inte och folkbokföringen, som ända fram till juli 1991 sköttes av Svenska kyrkan, saknade ofta uppgifter om en mans utomäktenskapliga barn.

Men där fanns också, såsom refereras i propositionen, uppfattningen att arvsrätt grundas "inte bara på blodsbandet utan även på social och ekonomisk samhörighet med arvlåtaren". Ett försåtligt tänk med innebörden att den som saknat en sådan familjegemenskap i sin uppväxt, dessutom borde missgynnas materiellt i mogen ålder.

Särkullbarn får numera ta ut arvslott efter sin gifta förälder när denne dör; dock med begränsningar som minimerar risken att änkan/änklingen drivs från gård och grund. Den efterlevande maken har alltid rätt att ur den avlidnes kvarlätenskap få fyra basbelopp (i år

235 200 kr) i den mån detta finns att hämta, och kan genom äktenskapsförord ha ställt sina egna tillgångar utanför makarnas bodelning. Därtill kan den avlidne ha skrivit ett testamente där upp till hälften av varje barns arvslott får gå enligt testators vilja. Om t.ex. ett särkullbarns arvslott skulle vara en miljon kronor, är en halv miljon skyddad som dennes laglott. Andra halvan kan enligt testamentet få stanna i den avlidnes kärnfamilj som särkullbarnet står utanför, eller gå till Frälsningsarmén, eller vart som helst.

Frågan om laglott tvinnas ofta ihop med frågan om särkullbarns rätt, såsom i debatten i Dagens Nyheter 2012. Advokaten Svante Thorsell kritiserade (DN 13/1-12) att laglotten kan tvinga pengar till "en nynazistisk son eller en knarkande dotter i Nepal". Han ifrågasatte dessutom "Hur positiv är en fader till ett utomäktenskapligt barn", men det är ju en situation som inget barn har valt.

Enligt 1969 års proposition "anförde ärvdabalkssakkunniga att vidgad arvsrätt statistiskt sett skulle bli av liten ekonomisk betydelse för de utomäktenskapliga barnen". Där hade de sakkunniga fel. De kunde inte veta att antalet skilsmässor snart skulle skjuta i höjden och skapa fler särkullbarn än det någon-

sin funnits förut. Enligt aktuell statistik är nästan vart fjärde barn i Sverige med om att föräldrarna separerar. I USA är det nästan vart tredje barn, och där säger en färsk storskalig studie (Johnston/Jones/Pope) att effekterna av föräldrars separation i tidiga år kan öka risken att dö i förtid med upp till 45 procent.

Vår nuvarande arvsrätt är inte perfekt. Bland annat är det stötande att enda sättet som någon kan förverka sitt arv är att döda sin förälder, medan den som dömts för andra brott mot sin förälder behåller sin laglott.

Det bör uppmuntras att försöka reparera sociala band, och att hedra din far och mor. De har antagligen sina fel och brister, men det har kanske du också. En liberalare arvsrätt bör dock inte få medföra att den stora minoritet, som aldrig fick ynnesten att växa upp i en hel familj, ska beläggas med ytterligare nackdelar som kickar in flera decennier senare.

TEXT David Munck

ILLUSTRATION AI

När migrationsrätt möter familjerätt

SVERIGE har länge ansetts vara ett land där både rättssäkerhet och mänskliga rättigheter står högt på agendan. Det märks inte minst i två centrala rättsområden: migrationsrätten och familjerätten. Men när dessa möts – eller snarare kolliderar – uppstår situationer som väcker frågor om hur väl våra lagar verkligen samspelar med människors vardag.

Migrationsrätten styr vem som får vistas i landet, under vilka villkor och på vilka grunder. Den är reglerad, noggrant definierad och bygger på tydliga principer: ordning, kontroll, rättvisa i prövningen. Det är inte ett område med stort utrymme för subjektiva tolkningar. Samtidigt är familjerätten det område som hanterar de mest personliga frågorna: vårdnad om barn, umgänge, föräldraskap. Den utgår från relationer, från individens behov och från barnets bästa.

Problemet uppstår när en människa befinner sig mitt emellan dessa system, som inte alltid är designade för att förstå varandra. En person kan ha ett föräldraansvar enligt familjerätten men ändå sakna rätt att stanna i Sverige enligt migrationsrätten. Det kan handla om en mamma som lever med sitt barn men saknar permanent uppehållstillstånd. Eller en pappa som har kontakt med sitt barn men nekas fortsatt vistelse för att relationen inte anses tillräckligt etablerad i myndigheternas ögon.

För Migrationsverket är uppdraget tydligt: tillämpa lagen lika för alla. Besluten ska främst vila på dokumentation, inte på känsla. När en person

åberopar anknytning till familj i Sverige krävs bevis: samboavtal, gemensamt boende, ekonomiskt beroende. Det kan te sig fyrkantigt, men det är också en garanti för rättssäkerhet. Problemet är att livet sällan låter sig bevisas i Excel-format. Särskilt inte i gränsöverskridande familjer där det kan finnas språkbarriärer, tillfälliga lösningar och otraditionella familjekonstellationer.

Samtidigt är det inte rimligt att förvänta sig att migrationsrätten helt ska underordna sig familjerättens prioriteringar. Systemet måste kunna hantera ett stort antal ärenden med konsekvens och förutsägbarhet. Men när det handlar om barn – barn som riskerar att förlora en förälder till följd av ett utvisningsbeslut – måste det finnas utrymme för eftertanke. Synnerliga faktorer tas självklart i åtanke, men i migrationsärenden är "barnets bästa" ofta bara en faktor bland flera. Det väcker frågan: hur stark ska den faktorn vara?

Det finns också ett systemfel i kommunikationen mellan rättsområdena. Ett vårdnadsbeslut i en svensk domstol betyder inte att Migrationsverket automatiskt anpassar sig. Det finns ingen självklar koppling mellan rätten att vara förälder och rätten att få stanna. Och medan familjerätten ofta handlar om att skapa långsiktiga lösningar, arbetar migrationsrätten i en kontext där snabba beslut ibland är nödvändiga.

Det är här konflikten blir tydlig: när lagen är uppdelad i olika domäner, men människors liv inte är det. För de flesta är familjeliv, bostadsort och rättslig status sammanflätade. Att separera dem i

juridiken kan få oavsiktliga – men djupa – konsekvenser. Det är ingen enkel ekvation. Men kanske är det just därför vi behöver en bättre dialog mellan rättsområdena. En ökad medvetenhet om hur migrationsbeslut påverkar familjerättsliga frågor, och vice versa. Kanske även lagändringar som skapar tydligare kopplingar.

Det handlar inte om att göra känslan till rättskälla, men om att erkänna att juridiken, i praktiken, formar människors liv. När staten bestämmer vem som får stanna och vem som inte får det, så handlar det inte bara om kontroll över gränser – det handlar också om närhet, tillhörighet och kärlek.

TEXT Enni Zander

ILLUSTRATION AI

iUSBäraren möter Klara från Linjerådet

Linjerådet är ett studentråd under SUS som samlar studenter från Juridiska institutionen tillika juridiska fakulteten vid Stockholms universitet och ansvarar för studiebevakningen vid Juridicum. Studentrepresentanter för Linjerådet sitter med i bland annat juridiska fakultetens och institutionens utskott med beredande och beslutande uppgifter. Som studentrepresentant har du möjlighet att påverka kursupplägg, kursgranskning, kurslitteratur, rekrytering av lärare och liknande frågor.

Vilken roll har du i Linjerådet?

Jag har agerat som tillförordnad ordförande nu under våren, vilket innebär att jag kallat till alla möten, haft kontakt med vår kontaktperson på SUS och svarat för mejlhanteringen och studentärenden. Internt har vi jobbat mycket med att bli mer synliga på campus.

Vi har ett internt möte i månaden där vi diskuterar vad som framkommit på våra externa möten, eventuella studentärenden och andra frågor som vi arbetar med. Vill man veta mer exakt vad vi pratar om på våra möten kan man läsa protokollen som finns på vår hemsida. Där kan man även se vilka som sitter i Rådet, vilka utskott ledamöterna sitter i samt när vi har kommande möten.

Hur arbetar ni för att se till att studenternas röster hörs?

Vi bevakar ständigt olika forum där

studenter uttrycker sina åsikter om programmet, som vissa facebookgrupper, men framförallt brukar vi arbeta utifrån olika studentärenden vi får in och försöker fånga upp vad studenter i vår omgivning förmedlar. Som ledamot ska man försöka se till vad studenter i stort tycker, inte vad man själv tycker. Detta innebär att vi lägger mycket fokus på vad de som vänder sig till oss upplever är problematiskt. Det är bara ordförandeparet som har tillgång till mailen där vi får in studentärenden och varje person som lyfter en fråga hålls anonym, även internt i det resterande rådet. Därmed kan studenterna höra av sig till oss och veta att det sker anonymt.

Kan du berätta lite om vad era hjärtefrågor är just nu?

Övergripande har vi under vårterminen haft stort fokus på Linjerådets synlighet, samt att försöka förmedla vilka frågor

vi kan hjälpa till med. Just nu arbetar vi också med att försöka göra det lättare att förstå hur man går med i Rådet och vad arbetet innebär.

Med anledning av skjutningen på Campus Risbergsga i Örebro väcktes säkerhetsfrågan på nytt. Vi anser att informationen som skickades ut av universitetet var otillräcklig och arbetar för att vi studenter ska få mer information och att lärarna ska få utbildning i hur de ska agera vid pågående dödligt våld.

Om man vill ta del av den information som i skrivande stund finns på Stockholms Universitets webbplats kring PDV återfinns det under *Om universitetet*, *Vid allvarlig händelse* och under *Råd vid attentat*.

Finns det någon annan fråga ni arbetat med under våren?

Utöver säkerhetsfrågan driver vi frågor kring vissa kurser och brister i administrationen. Om något blivit fel är det av största vikt att man tar på sig sina misstag och åtgärdar dem, samt går ut med information till de studenter som är påverkade, för att säkerställa likabehandling. Det har även varit problem med duggor, eller flervalstentor, där vi anser att de standardiserade examinationsalternativ som finns också bör användas, för att säkerställa att alla får lika förutsättningar.

Med det strama budgetläge som Juridicum står inför just nu måste ledningen göra vissa omprioriteringar. Här

försöker vi bevaka studenternas intressen och trycka på att vi inte vill ha mindre lärarledd undervisning eller mer distansundervisning. Vi försöker komma med förslag på andra lösningar där våra behov också tillgodoses.

Jag tror att det hade varit fördelaktigt att gå ut med mer information kring detta till studenterna, eftersom det nu sker mycket spekulationer kring exempelvis varför tentorna kortas ner. En mer öppen kommunikation mellan institutionen och studenterna kring varför saker händer skulle förbättra relationen mellan institutionen och oss studenter. Det ligger i allas intresse att juristprogrammet är så bra som möjligt och det uppnår man genom ett gott samarbete.

Vilken roll har ni som studentrepresentanter inom de olika grupperna inom Juridicum?

Linjerådets medlemmar har representationsroller i över tio olika grupper. Vi är med i både de beredande organen och på de högst beslutande mötena hos Juridicum och har därför väldigt bra forum för att lyfta olika frågor. När vi är med på dessa möten som studentrepresentanter känner vi oss hörda och min upp-

fattning är att de olika utskotten tycker att vi har mycket att komma med och att det är viktigt att vi studenter deltar.

Om man nu blir intresserad av att söka till Linjerådet 2026, när ska man hålla utkik efter information kring det?

Val hålls varje år under hösten, så information brukar skickas ut då! Vi hade precis val för positionerna vi behöver fylla till hösten, så det är nya ledamöter på väg in till nästa termin! Det är ett väldigt roligt och givande engagemang

där man kan få vara med och göra skillnad på programmet vi alla studerar på, så jag rekommenderar varmt att söka till 2026!

Vill ni komma i kontakt med Linjerådet kan ni maila till linjeradet@sus.se.

TEXT Karin Sparrman, med Klara Rinnemo

ILLUSTRATION AI

Hammariskiöld Career Day

4 september 2025

En unik möjlighet för dig som juriststudent att få inblick i affärsjuridiken och lära känna oss på Hammariskiöld.

Ansök fram till den 30 juni

Inblick i livet som jurist under ett secondment i London

Andréas Åhlund, Senior Associate i Setterwalls miljögrupp är i skrivande stund på secondment i London. Han kommer tillbringa drygt tre månader på Ashurst kontor, som är beläget nära stadens kända bankkvarter. I denna intervju berättar Andréas om hur det är att arbeta i en internationell miljö, vilka skillnader han ser mellan den svenska och brittiska juridiska kulturen, samt vilka erfarenheter han hoppas ta med sig tillbaka till Setterwalls.

Andréas Åhlund

Vad lockade dig med secondment och varför just London?

London är ju något av ett nav för internationell affärsjuridik, så jag är väldigt glad och tacksam att få möjligheten att göra secondment här. Att få arbeta i en dynamisk miljö med kollegor och klienter från hela världen är både lockande och lärorikt. Ashurst erbjuder både spetskompetens och internationell puls genom deras globala närvaro, vilket är en fantastisk mix.

Hur ser en typisk arbetsdag ut?

Jag kommer in till kontoret vid 9-snåret och startar givetvis dagen med en kopp te. Arbetetsättet ärganska likt det vi har i Sverige, med en mix av självständigt arbete och möten. Vi går gemensamt och äter lunch på byråns egen restaurang (det serveras ofta potatis i olika former med gravy) och avslutardagen runt middagstid. Det finns ingen riktig fikakultur, men jag har bjudit på svenskt fika vid ett tillfälle och det gick helt klart hem hos brittena!

Vad är den största juridiska eller kulturella skillnaden jämfört med Sverige?

Den kanske mest uppenbara juridiska skillnaden är att det är ett common law-system, som är lite mer praxisstyrt

jämfört med det svenska civil law-systemet där vi har större fokus på lagar och förarbeten. Det märks även att UK inte omfattas av EU-rätten längre, även om skillnaderna i den delen inte varit så stora som jag kanske trodde på förhand. Vad gäller kontorskulturen är de väldigt trevliga, professionella och resultatinriktade men har möjligen en något tydligare gräns mellan det privata och jobbet, jämfört med hur vi har det i Sverige.

Har du lärt dig något nytt om dig själv som yrkesperson under din tid i London?

Jag tror att jag än mer har förstått värdet av att samla på sig nya erfarenheter och infallsvinklar, och hur mycket jag uppskattar att lära mig nya saker. Av att jobba med så skickliga jurister i en annan kontext än den svenska har jag identifierat en delområden av konsultrollen som jag för egen del kan förbättra, och även fått inspiration kring saker som jag tror kan användas för att bidra till både miljögruppens och Setterwalls utveckling framöver.

Vad tar du med dig hem i form av erfarenheter och insikter

Det har varit värdefullt att få en inblick i hur en internationell byrå fungerar i praktiken – både i fråga om arbetskultur och vad klienter med global närvaro

förväntar sig. Samtidigt är det slående hur likt mycket ändå är jämfört med Sverige och arbetet på svensk affärsjuridisk byrå, vilket i sig varit en nyttig påminnelse.

Har du några tips till andra jurister som funderar på en internationell erfarenhet?

Om möjligheten ges tycker jag verkligen att du ska köra. Det är utvecklande, både professionellt och personligt, samt ger dig ett nytt sammanhang att växa i.

TEXT & FOTO Setterwalls

KORT OM:

GÅRDS- FÖRSÄLJ- NING

Vilka omfattas?

Små självständiga producenter – exempelvis lokala bryggerier och vingårdar vars årsproduktion inte överstiger en viss volymgräns.

Var sker försäljningen?

På tillverknings- eller odlingsplatsen och enbart efter att besökaren deltagit i ett kostnadsbelagt kunskapshöjande besöksarrangemang med anknytning till drycken – till exempel en guidad visning eller dryckesprovning som inkluderar ett föreläsande inslag.

Hur mycket får säljas?

Enligt lagen får varje besökare maximalt köpa 0,7 liter spritdryck, 3 liter vin, 3 liter starköl och 3 liter andra jästa drycker.

Tillstånd och kontroll:

Kommunen där försäljningsstället är beläget prövar tillståndsansökan. Tillverkaren måste uppfylla krav på personlig och ekonomisk lämplighet, avklara ett kunskapsprov om alkohollagen samt ha ett egenkontrollprogram för efterlevnad av reglerna.

Försöksperiod:

1 juni 2025 - 31 maj 2031.

Gårdsförsäljning av alkohol

– Ny möjlighet för småskaliga producenter i Sverige

Sverige har länge haft ett av världens mest restriktiva detaljhandelsmonopol för alkohol. Men från och med 1 juni 2025 öppnas en ny försäljningskanal: småskaliga producenter får möjlighet att sälja egenproducerad alkohol direkt till konsumenter på plats. Syftet är att stimulera lokal turism och småföretagande samtidigt som folkhälsan fortsatt värnas.

**Juridiska utmaningar och
möjligheter**

Införandet av gårdsförsäljning av alkohol innebär att en försäljningskanal öppnas som tillverkare i andra EU-länder utestängs från. Det väcker frågan om reformen riskerar att utgöra ett otillåtet handelshinder enligt EU-rätten. För att motverka denna risk har lagstiftaren infört en rad begränsningar. Gårdsförsäljning av alkohol ska ske inom ramen för ett utbildande besöksarrangemang och försäljningen är endast tillåten för småskaliga producenter med begränsad årsvolym. Begränsningarna syftar till att förhindra att gårdsförsäljningen blir ett parallellt detaljhandelsled som skulle kunna hota Systembolagets monopol.

Samtidigt framhåller lagstiftaren att reformen också syftar till att främja turism och lokal produktion på landsbygden – omständigheter som kan påverka bedömningen

av om ett handelshinder kan rättfärdigas enligt EU-rätten.

Noomi: *“Gårdsförsäljning av alkohol är en reform som kombinerar näringspolitiska mål med folkhälsoperspektiv och EU-rättsliga krav. För juriststudenter erbjuder frågan en konkret inblick i spelet mellan nationell och europeisk rätt - och kan mycket väl bli aktuell i ditt framtida yrkesliv.”*

Alkohollagen innehåller olika bestämmelser, såsom krav på tillstånd för producenter och distributörer, restriktioner kring marknadsföring samt riktlinjer för servering av alkohol på tillståndspliktiga serveringsställen. Den fastställer även det rättsliga ramverket för alkoholbeskattning och import av alkoholdrycker. Det övergripande målet med den svenska alkohollagen är att balansera folkhälsoperspektivet med alkoholnäringens ekono-

KORT OM:

DEN SVENSKA ALKHOLLAGEN

- Reglerar produktion, distribution och försäljning av alkohol i Sverige
- Syftar främst till att skydda folkhälsan och minska alkoholrelaterade skador
- Systembolaget har detaljhandelsmonopol på försäljning till konsument för konsumtion utanför serveringsställe
- Ställer krav på tillstånd för producenter, distributörer och serveringsställen
- Innehåller restriktioner för marknadsföring och servering av alkohol
- Reglerar beskattning och import av alkoholdrycker
- Balans mellan folkhälsa och näringslivets intressen - alkoholkonsumtion ska vara ansvarsfull och säker

miska intressen, och därigenom säkerställa att alkoholkonsumtionen sker på ett ansvarsfullt och säkert sätt.

Och nu utmanas alltså det svenska alkoholmonopolet. Men inte utan strikta regleringar. Försäljningen måste ske där drycken producerats, för att förhindra återförsäljning. Mängden är reglerad – dock inte alkoholhalten. För att få sälja alkohol krävs också ett särskilt tillstånd. Dessutom måste ett utbildande besöksarrangemang hållas innan försäljning, där betoningen ska ligga på upplevelsen, inte köpet.

Konkurrenzaspekter kring gårdsförsäljning

Införandet av gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker innebär en förändring av den tidigare strikt reglerade svenska alkoholmarknaden. Även om syftet är att stötta småskaliga producenter och främja turism till landsbygden, väcker reformen frågor om konkurrensneutralitet.

Gårdsförsäljning kan komma att utmana Systembolagets detaljhandelsmonopol, då konsumenter ges möjlighet att köpa alkoholhaltiga drycker direkt från tillverkare, vilket riskerar att påverka Systembolagets marknadsandel.

Gårdsförsäljning är dock begränsat till små, självständiga producenter och förutsätter en kunskapshöjande aktivitet. I praktiken innebär det att större producenter utesluts, eftersom deras tillverkningsvolym överstiger gränserna för vad som är tillåtet inom ramen för gårdsförsäljning. Kravet på ett utbildande moment kan också minska tillgängligheten och bekvämligheten för konsumenter som föredrar enklare inköpsalternativ. Detta kan i sin tur göra gårdsförsäljning mindre attraktivt som ett verkligt alternativ till Systembolaget.

Sammanfattningsvis skapar reformen nya möjligheter för småskaliga producenter, men medför också utmaningar kring konkurrensneutralitet och syftet med det alkoholmonopol som Systembolaget innehar.

**Sveriges alkohollag i en
europeisk kontext**

Denna förändring är ett utmärkt exempel på hur nationell lagstiftning måste balansera mellan svenska folkhälsomål och EU:s konkurrensregler. För juridikstudenter är det intressant att följa hur lagstiftaren försöker utforma regler som är både proportionerliga och icke-diskriminerande - en återkommande tentafråga inom både förvaltningsrätt och EU-rätt.

Praktiska implikationer för framtidens jurister

Reformen innebär att nya rättsområden aktualiseras för jurister:

- Kommunal tillståndsprövning: Jurister bistår vid handläggning och prövning av ansökningar om gårdsförsäljning.
- Rådgivning till små producenter: Hjälp med ansökningsprocess, egenkontrollprogram och efterlevnad av både nationell rätt och EU-rätt.
- Konkurrensrätt och tvister: Övervakning av att reglerna inte snedvrider konkurrensen eller bryter mot EU-rätten.

Exempel i praktiken: En småskalig producent vill ansöka om tillstånd för gårdsförsäljning. Juristens roll kan bli att säkerställa att alla krav är uppfyllda, att egenkontrollprogrammet är korrekt utformat och att eventuella avslag kan överklagas på rättslig grund.

Beatrice: *“Gårdsförsäljning är ett tydligt exempel på hur juridiken påverkar både näringsliv och samhälle. Det väcker frågor om hur långt nationella undantag kan sträcka sig inom EU:s rättsordning, och hur lagstiftaren kan främja innovation utan att tumma på folkhälsan.”*

Fördjupning

- Alkohollagen (2010:1622), särskilt kapitel om detaljhandelsmonopol och tillståndsprövning
- Artikel 34 FEUF om fri rörlighet för varor
- EU-domstolens praxis om alkoholmonopol

TEXT & FOTO Bird & Bird

Noomi Jung, associate
på Bird & Bird

Beatrice Rälg, associate
på Bird & Bird

FRÅGA ARBETSRÄTTAREN REBECCA

Semesterregler

REBECCA HENRIQUES arbetar som arbetsrättsjurist och förhandlare hos Almega som är Sveriges ledande arbetsgivarorganisation inom tjänstesektorn. Rebecca har juridikexamen och en fil.kand. i personal- och arbetslivsfrågor.

Har du också en arbetsrättsfråga som du vill få svar på?
Mejla till arbetsratt@jurstud.com

FRÅGA: SEMESTER I PENGAR

Jag vill inte ha semester, men jag vill ha ut min semesterlön i pengar fast jag inte kommer vara ledig. Min arbetsgivare vill inte göra så. När får arbetsgivare betala ut semester i pengar egentligen?

SVAR

Att betala ut semester i pengar är bara tillåtet i tre situationer för arbetsgivare: 1. När semesterledighet inte har kunnat läggas ut till exempel för att anställda varit sjuk eller föräldraledig hela semesteråret. Då får delar av semestern betalas ut i pengar.

2. När anställningen upphör.

3. Vid byte av semesterår från lagens till sammanfallande intjänande- och semesterår enligt 28 § semesterlagen.

Det händer att företag betalar ut semester i pengar under pågående anställning i andra situationer än 1–3 ovan. Det strider mot semesterlagen varför jag förstår varför din arbetsgivare nekar dig detta. Det kan finnas specialregler i kollektivavtal som tillåter att semesterdagar istället för att sparas betalas ut som semesterersättning om sparade semesterdagar överstiger 25.

FRÅGA: SPARADE SEMESTERDAGAR

Om man har fler semesterdagar än 25 får man spara de överskjutande i fem år, men hur kan det lösas om semester sparad i fem år inte lagts ut under sommaren?

SVAR

Bra fråga! För att göra detta tydligt så kommer här exempel på hur det kan lösas.

Exempel: Adam, som har 25 dagars semester rätt, har bara haft tre veckors semester under sommaren. Han har sparat all semester han får, fem dagar per år i fem år. Arbetsgivaren skulle därför ha frågat Adam när han ville ha de fem sparade dagarna som Adam sparade för fem år sedan och om inget önskemål kom lagt ut de fem dagar som sparats på femte året ihop med all årets semester (21 § semesterlagen) så att Adam fått 25+5 dagar eller sex veckors semesterledighet i ett sträck under sommaren. Arbetsgivaren missade att göra det. Adam hade också kunnat begära att få ut all sparad semester under sommaren, årets 25 dagar, 5 sparade fem år i rad $5 \times 5 = 25$ dvs $25 + 25 = 50$ semesterdagar eller 10 veckors semesterledighet. Han hade också kunnat begära att få ut allt mellan de 5 sparade dagarna han måste ta ut för att de är på femte året och de övriga 20 sparade, till exempel de obligatoriska 5 och ytterligare 1–20 av de sparade dagarna.

För att följa semesterlagen ska arbetsgivaren fråga Adam när han önskar sina två resterande semesterveckor (10 semesterdagar) av årets semester och de 5 semesterdagarna som han sparade för fem år sedan. Förhoppningsvis går det att hitta en överenskommelse när det passar både arbetsgivaren

och Adam. Om man inte kan enas om när semestern ska läggas ut bestämmer arbetsgivaren. Om företaget har semesterlagens semesterår ska semesterledigheten läggas ut så att alla 15 semesterdagar läggs ut med sista semesterdag senast den 31 mars. Om företaget har kalenderår som semesterår ska de tre veckorna (15 dagar) läggas ut så att alla 15 semesterdagar läggs ut med sista semesterdag senast den 30 december om det är en vardag. (Nyårs-afton är ingen semesterdag). Adam ska få besked senast två månader innan semestern börjar.

Adam har inte rätt att avstå från betald semesterledighet (8 § semesterlagen) och han kan heller inte spara några semesterdagar eftersom sparad semester ska läggas ut och då får man inte rulla sparande framför sig det vill säga inte spara samma år som man får ut sparad semester (18 § semesterlagen).

MER INFORMATION OM SEMESTER:

Lyssna på Almegapodden på Spotify – avsnittet *Säkra semesterplaneringen* om du vill veta mer om semesterplanering och arbetsrätt.

Syskontvist om bouppteckning

En man avled och efterlämnade två medelålders barn, som vi kan kalla sonen S och dottern D. Två gode män utsågs att förrätta bouppteckningen med hjälp av D som bouppgivare, vilket betyder den som bäst känner dödsboets egendom. Hon var dock inte med vid den formella förrättningen, utan talade istället med de gode männen tidigare samma dag. Skatteverket registrerade bouppteckningen som formellt godkänd, vilket överklagades av S. Han menade att D:s frånvaro berövat honom chansen att ställa frågor om D fått gåvor av fadern när denne var i livet. Målet gick ända upp till Högsta förvaltningsdomstolen (HFD), som nu avslagit S talan. HFD menar att det räcker med att alla dödsbodelägare var kallade i god tid till förrättningen och att de gode männen har intygat att D:s uppgifter var korrekta.

EU-direktiv om våld mot kvinnor

Ett direktiv om bekämpande av våld mot kvinnor och våld i nära relationer har tidigare antagits av EU:s ministerråd och EU-parlamentet. Direktivet avser att sätta en ny standard för bekämpande av sådant våld, och för stöd till dess brottsoffer. Det ska vara införlivat i svensk lag senast den 14 juni 2027. Regeringen har nu utsett hovrättsrådet Mikaela Bexar till särskild utredare för att undersöka vad Sverige behöver göra för att uppfylla EU-direktivets krav.

Små ändringar väntas i abortlagen

På uppdrag av regeringen Kristersson har en särskild utredare lämnat ett betänkande (SOU 2025:10) till sjukvårdsminister Acko Ankarberg (KD) om hur abortlagen bättre ska anpassas både till den medicinska utvecklingen och till gravida kvinnors behov. Det som föreslås, utöver ett moderniserat språkbruk, är små förändringar. Kraven tas bort att aborten måste utföras av en läkare och på en sjukvårdsinrättning. Den ska få utföras av annan personal inom särskilt anpassad hälso- och sjukvård, varmed främst åsyftas barnmorskor, och det ska kunna ske i den gravidas hem. I lagen ska läggas till att en abort, när den är legal, ska tillhandahållas skynd-

Hårdare tag mot barnäktenskap

Barnäktenskapsbrott infördes, av regeringen Löfven, som brottsrubricering fr.o.m. den 1 juli 2020. Två domar som meddelats i år ger exempel på att detta brott tas på allvar. Svea hovrätt fastställde straffet till ett års fängelse vardera för en mamma och en pappa som pressat sin 16-åriga dotter att gifta sig med en kusin i Pakistan. Hovrätten menade att brottets integritetskränkande art och flickans utsatta belägenhet motiverade fängelse fastän inget fysiskt tvång eller hot om våld kunnat påvisas. Med likartade resonemang dömde Helsingborgs tingsrätt en mamma och en pappa till vardera tio månaders fängelse för att ha låtit sin 15-åriga son gifta sig med en jämnårig flicka under festliga former i Serbien. Straffet sattes lite lägre än ett år för att föräldrarna hade fått vänta länge på lagföringen. De har överklagat tingsrättens dom.

Redo för ledningsgruppen?

Vi tror på att ge alla medarbetare möjlighet att växa i sitt yrke, påverka i sitt arbete och utrymme att vara sig själva. Därför låter vi en nyanställd sitta med vid varje ledningsgruppsmöte.

Som en symbol för att få ta plats runt bordet tog vi fram en specialtillverkad stol.

The Seat.

Vem är du och hur vill du utvecklas?

Starta din karriär på vinge.se/karriar

Nathalie Wikman

Biträdande jurist

vinge.se

The logo for VINGE, featuring a large, stylized white 'V' above the word 'VINGE' in a bold, sans-serif font.